

Nanjo verdreven waren, voldoende was om het Japanse verzoek: propaganda te gaan maken voor de Japanse oorlogvoering, te aanvaarden.

Hij die per trein naar Fort de Kock gekomen was, kon per auto naar Padang terugkeren: in een grote Amerikaanse Buick, hem door de Japanners ter beschikking gesteld.

In Padang en van daar uit ging hij toespraken houden waarin hij Japan prees, tot steun aan de Japanse oorlogvoering opriep en in algemene zin, maar voorzichtig, nationalistische leuzen verkondigde. Feitelijke hulp verleende hij aan de Japanners door, na een *oelama* geraadpleegd te hebben, in Padang een met prikkeldraad omgeven kamp op te richten waarin de plaatselijke prostituees werden samengebracht – daarmee wilde hij bereiken dat de Japanse militairen de overige vrouwen en meisjes in Padang en omgeving met rust zouden laten.

Spoedig kon hij zijn activiteit naar Java verplaatsen – wij komen er in het volgende hoofdstuk op terug.

De Japanse militaire besturen

De Japanse militaire besturen die in Indië werden ingesteld, waren alle gemodelleerd volgens een vast patroon: hoofd van het bestuur was niet de leger- of de marinebevelhebber maar zijn chef-staf en voor het geven van aanwijzingen en het uitvoeren van controle werden onder die chef-staf bureaus gevormd welke niet overeenkwamen met de departementale indeling die het Nederlands-Indische gouvernement had gekend maar met die welke Japan zelf kende. Een van die bureaus was het bureau Algemene Zaken dat richtlijnen verstrekke aan de overige. Alle bureaus hadden een staf, hetzij van Japanse militairen, hetzij van Japanse burgers. Op Java was, gelijk reeds opgemerkt, een aantal van die burgers met het Zestiende Leger meegekomen – enkele duizenden anderen werden kort nadien uit Japan naar Nederlands-Indië en andere gebieden in de *Nanjo* gezonden (naar Nederlands-Indië o.m. vier- van de achtduizend Japanners die kort voor het uitbreken van de oorlog in de *Pacific* naar Japan waren gerepatriëerd) en op hen volgde later in '42 nog een groep van honderdtwintig Japanners die behoord hadden tot de ruim veertienhonderd Japanse mannen die begin '42 samen met ruim driehonderd vrouwen en ruim tweehonderd kinderen uit Indië naar Australië waren overgebracht. Van die kleine tweeduizend Japanners waren ruim zeventienhonderd in Lourenço Marques, de hoofdstad van toenmalig Portugees